

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 2.

У Сомбору, 15. Фебруара 1896.

Год. XXVIII.

КАРАКТЕР.

Из *Рајнове* енциклопедије*) саопштио Ал. Марић.

У уводу своје *Леване* дотиче се *Жан Паул* Хербартове опште педагогике те вели за Хербарта: „А кад хоће да нагласи сву тежину, сву важност карактера, ту се снажно пушта у појединости и то с пуним правом, јер ток речи и мисли његових показују нам њега сама као карактер. И занста, карактер је права елементарна ватра за васпитање; само ако је васпитач карактер, она ће упалити, или бар загревати и снагу јачати.“ Ако је то тако, ако је појам *карактер* средиште васпитања, онда нам педагогика мора показати јасно и одређено: шта је то карактер, и под којим се погодбама он јавља. Јер васпитач — ако је рад да утиче на васпитанике — мора не само сâм бити карактеран, већ развијати карактер и у својим васпитаницима.

Да је пак вредно и лепо тежити за таким смером види се отуда, што се част и вредност једне личности не може изразити јаче него кад се рекне за њу да је у свему карактерна. Па шта се хоће управо тиме да каже?

Пре свега мисли се ту, да је воља дотичне личности увек иста и доследна, да ова имаде један јаки ослонац и да је с тога

*) *Enzyklopädisches Handbuch der Pädagogik*, дело, које издаје од лане др. В. Рајн чувени професор педагогике на универзитету у Јени и управитељ универзитетског педагошког семинара. Дело излази у свескама од пет табака велике осмине и прорачунато је на четири књиге са по 60 табака. Неће бити без интереса да рекнем коју о томе најновијем предузећу Рајновом. Оно је живи сведок висине и опсежности до које је дошао немачки ум у научном истраживању на пољу педагогике у другој половини овога века. Сем тога оно нам дивно показује озбиљност, којом се Немац бави науком. На овом предузећу уједињено је проф. Рајн све фракције Хербартове школе, шта више у редовима сарадника налазимо и људе, који не стоје на Хербартовој научној основи; тако н. пр. професор философије на берлинском универзитету *Паулсен* ради на овој енциклопедији и ако је присталица волунтаристичке психологије *Вунтове*. Та околност говори доста о важности овога дела и сведочи нам о томе, како одабрани кругови немачки нестрпљиво ишчекују једну научну педагошку систему, у тврдом уверењу, да је Немачкој потребна једна нова, здрава генерација, која ће бити кадра да очува тековине немачкога генија. Не могу довољно дакле препоручити ово дело онима, који озбиљно мисле о нашем народном образовању. — *Прев.*

непоколебива. Ко је једнак у свима ситуацијама живота, у коме видимо увек једног и истог човека, свесна свога смера посред разних струја и мишљења што их дан собом донесе: такав човек носи на себи обележје, које називамо карактером. Појам тај искључује појмове колебање и поводљивост. Суштина карактера састоји се дакле у извесној сталности воље. Извесан начин, како се неко свагда држи према спољашњем свету, то је — вели *Хербарт*, његов карактер. Онај нема никаква карактера чије је мишљење и рад само резултат тренутног расположења, случајног заноса, или ванредних, пролазних афеката. За таквог човека велимо да је некарактеран. Он је потпуно у власти променљивих утисака, због којих је час оваки а час онаки, тако, да никад не знамо с киме имамо посла. На против, карактеран човек схваћа сваки спољашњи појав на свој начин, и у овоме се састоји његова претежност над некарактерним човеком. Овај је игра случајних утисака, онај пак савлађује те утиске. У раду некарактерна човека јављају се и изражавају спорадично поједине силе, док се у раду карактерна човека огледа душевно јединство, основано на унутрашњем складу, тако, да се у свакој појединој вољи може распознати један и исти човек јака карактера.

У нашем психичком животу измеђују се непрестано тежње и задовољавање тих тежњи; ова измена тече непрестано час у бржем а час у споријем темпу — изузевши случај, кад неко падне у стање затупљености, у којем нема апсолутно никакве воље. Од необично велике разноликости представа наших долази и она множина тежњи у нама, код којих опет налазимо разну градицију и разне групе према садржини, трајању и интензивности њиховој: чулне и интелектуалне, пролазне и сталне, јаке и слабе тежње. Чим се са тежњом споји увиђавност и осведочење да се она може и задовољити постаје од ње воља. Тежња се подвргава процесу мишљења, у ком разликујемо два момента: размишљање и одлуку. Размишљање прерађује тежњу пошто репродукује низове погодаба и испита њихов унутрашњи однос; одлука одабира један од различитих низова и одлучује се за један од њих. Као и тежња тако исто и воља може бити различита према објекту и према ступњу интензивности.

Код безусловног подлегања појединим вољама, које су по себи различите а и садржином можда противрече једна другој — не може бити ни говора о карактеру. О овоме се може говорити

www.unilib.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

само онде, где се воља потчињава извесном суђењу, где *ја* дакле не следује слепо једанпут овој а већ у другом тренутку оној вољи, него свима вољама влада и управља једна заједничка односна тачка. Тако бива воља једнака. Заједничка односна тачка та састоји се из утицаја масе представа, које чине духовну готовину човечју, а утицај тај изражава се према свакој појединој вољи као повлађивање или негодовање. Кад се суђење то не протеже само на поједине воље већ на читаве групе воља, онда нам се оно указује као *опште правило*, које не важи само у овом или оном случају, него увек кад год се покаже која воља из те групе, па било то у облику осећања или у облику представе.

Така општа правила, по којима се суди о вољи, зовемо *практична начела* или *максиме*. Оне уносе једнакост и поредак у наш душевни живот, и што човек више следује свом психичком нагону да у истим приликама исто хоће, тим су јаче и значајније и те максиме, услед чега се јавља увек и са истом јачином исто суђење.

Суђење *тони* човека да се одлучи одређујући му вољи извесан правац, пошто је предикат тог суђења излив извесног душевног узбуђења и пошто се оно јавља у виду заповести или забране. Са суђењем се за тим редовно јавља и акт воље, који одговара суђењу. Ово редовно понављање извесне воље пак битан је знак карактера. Обележје и вредност човекова најбоље се познаје по томе за чега се он увек одлучује као и по томе од чега он редовно одустаје. Ту сталност назива *Хербарт* памћење воље.

Узмемо ли карактер са његове чисто формалне стране, онда га можемо означити као доследност у вољи и раду, која долази отуда, што се поједине воље редовно потчињавају истим општим начелима. На тај начин долази човек до неког јединства са самим собом, па било то јединство какво му драго. Узрок томе, да човек долази до тога јединства, налази се у природи његовој, сем тога тежњу за тим јединством свагда тражи интензивно угодно осећање.

(Свршиће се.)

СВОЈСТВА ДОБРОГ УЧИТЕЉА.

На учитељској конференцији у Табору говорио *Ј. Хрон*.

Својства која треба да красе учитеља, проистичу из дужности, које од њега школски закон ради васпитања младежи, као и

грађански закон захтева; као што је познато, дужност је учитеља васпитавати и настављати децу у науци вере и моралу, развијати дух религије у њима и давати им знање које им је за даље васпитање у животу нужно, тако да исто буде темељ, о помоћу којег би они постали добри људи и грађани.

Велики су захтеви и одговорности које се изискују од учитеља, који често поред најбоље воље и испуњавања својих дужности опази, да није постигао успеха са својим ученицима кад исти у јаван живот ступе.

Школска настава неможе из разних узрока постићи савршенство у васпитању младежи, али може целоме мишљењу младог нараштаја дати извештан правац. Дете буде поверено учитељу као један неисписан табак папира и оно, што исти учитељ при почетној настави прво написао буде на њ, остаје му непорухеним писмом кроз цео живот.

Начин којим ђаци науче посматрати у школи живот и свет, остаје за њих одлучан и у оним годинама у којима ступе у јаван живот.

Да може учитељ код својих ђака најбољи успех постићи мора:

Имати извесну меру општег васпитања и довољног знања које се тражи за школску наставу.

Само онај може ствар другима јасно, разговетно и темељно саопштити који сам исту потпуно разуме.

Гледај да будеш такођер методички васпитан, да ти настава не буде безцељно експериментирање.

Гледај да будеш вешт у размишљању и схваћању, у чисто логичком и граматичком изражавању својих мисли. Немој остати само при оном васпитању које си добио у учитељској школи. Оно ти је дало само правац којим треба да почнеш радити.

Настојавај да се и даље изражаваш примерним наукама. Буди такођер сурадник којег педагошког листа. Сматрај за своју свету дужност спремити се за сваку школску наставу, да знаш шта треба на једном или другом часу радити; ако си за наставу спремљен можеш мирном савешћу предавање отпочети.

Ако желиш у њежну душу детињу семе знања посејати и то са жељеним успехом, мораш се у неколико присподобити нарави дечијој. Наиме имај весело лице и пријатан поглед, да деца виде у теби свог пријатеља који их неће мучити, него учити и трудити се с љубављу и вољом на њиховом васпитању.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Пријатност према деци нека се и у говору појављује, зато прозбори с њима и ван школе. Несташлук и неотесаност код ђака као с осмехом попрати, јер то више упливише него и сама опомена и казна. За време школске наставе поступај са ученицима као са децом својом. Настојавај, да оно што предајеш одговара знању, нарави и околности ђака. Незабрањуј деци насмејати се ако се што смешно догоди.

Ако си прави пријатељ својих ученика, то буди према њима и ван школе пријатан, уљудан; управо зато да поступа учитељ са својим ђацима као са децом својом. Нећу тврдити да учитељ треба, да буде детињаст. Неупотребљавај неумесну шалу која neodговара красоти као и ону, која би ђака без узрока ожалостила и усљед које би он осталим ђацима на подсмех послужио. Понашај се пред ђацима достојно, јер само ће на тај начин задобити код њих ауторитет; као особито карактеристично својство учитеља јесте љубав према деци. Учитељ нека се покаже свуда као васпитан човек и достојан свога сталежа. Једино ће онда свака твоја племенита засада правим успехом крунисана бити. Правоме учитељу није главно да ученицима даде оно мало знања што га уче у народној школи, него да створи од њих такве људе који ће моћи сами собом управљати. Положај учитеља је од велике важности јер је он постављен међу школску младеж, међу грађане као неки центрум душевних сила, од којег потиче струја која благотворно утиче на дүше многих, у највеће просторне и времене даљине. Буди у првом реду карактер чистог кова, такав, да те и свет за такви признаје. С љубављу је скопчано и стрпљење које је главни фактор код наставе. Такођер мора бити учитељ и у потпуном смислу религиозан и моралан, јер звање учитељско је у темељу звање религиозно и морално. Мора дакле и учитељ бити религиозно моралног карактера, као и савестан и трудољубив, праведан и непристрастан. Нека учитељ негује код деце и љубав према својој отаџбини.

Имај на уму и гледај, да улијеш у душу дечију и то уверење да поштен, радан, и штедљив човек ма сироман био, има више цене пред Богом и људима, него човек непоштен и распикућа.

Деловање учитеља ван школе зависи од његовог понашања међу грађанством и оно има велика уплива на школску наставу и васпитање, јер начин и говор родитеља у присуству деце о учитељу, или утврђује или квари рад учитеља у школи и његов

углед. Зато нека буде учитељ пример и узор у општини, да сваки о њему с' поштовањем говорити може. Буди дакле у првом реду онакав, какви желиш да ти буду твоји ученици. Немој дати прилике ни речима ни понашањем својим, да ти ко сталез исмејава. Понашај се с поштовањем према својим старијим и претпостављеним властима, од којих увек можеш очекивати очинског савета и пријатељства.

У друштву и према свакоме, понашај се једнако пријатно, био он богат или сиромаш.

Немој претресати у гостионици школске ствари, немој ратарски сталез исмејавати, или се о њему недостојно изражавати.

Немој примати оне послове да израдиш, који не спадају у твоју струку, или који би те понизили.

Настојавај да ти породица буде узор и да сваки с поштовањем о њој говорити може. Оваким делањем постићи ћеш у општини углед и ауторитет.

С чешког

Др. Блажен.

ДВАДЕСЕТПЕТОГОДИШЊИЦА УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ У БЕОГРАДУ.

На св. Саву, на дан српског највећег учитеља и просветитеља, 14. јануара ове године, прославила је на свечан начин Београдска Учитељска Школа двадесет и пет година свога опстанка.

На првој уставној скупштини ондашње Кнежевине Србије, у јесен 1870. године, донет је под министром просвете пок. Димитријем Матићем, закон о првој учитељској школи у Србији, а на св. Саву, 1871. г., отворена је свечано ова школа у Крагујевцу, у првој престоници нове Србије. После првога рата за ослобођење и уједињење премештена је она, 1877. г., у Београд где се и сада налази, и где је прославила и своју двадесетпетогодишњицу.

Прослава је била скромна али врло свечана. Прослави су присуствовали Његово Величанство краљ Александар I., Његово Високопреосвештенство митрополит Михаил; министар просвете и црквених дела г. Љуба Ковачевић, који је неко време био и управитељ ове школе; министар финансија г. Стеван Д. Поповић, који је такође био неко време управитељ ове школе; државни саветник епископ Димитрије; министар у пензији и бивши управитељ ове школе г. Светозар Милосављевић; ректор Велике Школе и такође бивши управитељ ове школе г. др. Војислав Бакић; ректор богословије г. архимандрит Фирмилијан; државни саветник и канцелар

краљевих ордена, ђенерал г. Милојко Лешјанин; државни саветник у пензији и некадањи ђак ове школе г. Живан Живановић и многи други врло одлични гости. Гостију је било толико, да су се многи морали вратити натраг, не могав допрети ни до степеница које воде у салу за прославу.

Осим ових присутних гостију и телом и духом врло велики их је број, који су са свих страна пространог Српства, учествовали на прослави само духом, давши томе израза у телеграфским или иначе писменим честиткама. Од њих нек ми је допуштено да споменем само ове: са Цетиња митрополит Црне Горе г. Митрофан; из Сомбора најстарија српска учитељска школа и засебно у опширном, пријатељском и поучном писму наш уважени старина-педагог г. Никола Ђ. Вукићевић, управитељ српске учит. школе и заменик главног шк. известиоца у митрополији; из Задра г. епископ Никодим; из Карловца професорски збор српске учит. школе; са Цетиња ректорат богословско-учитељске школе, управа гимназије и управитељство Маријинског института; из Карловаца ректор богословије карловачке; из Новог Сада учитељски збор српске више девојачке школе и засебно професорски колегијум српске велике гимназије новосадске; неколике честитке из Македоније и Старе Србије; неколике пријатељске честитке из Бугарске, итд. Даље су стигле многобројне честитке из Србије, као од: г. епископа жичког Саве, г. епископа нишког Инокентија и других пријатеља учитељства, и многих учитеља бивших ђака ове школе и учитељских корпорација, као и од скоро свих гимназијских колегија.

Тако је Београдска Учитељска Школа прославила своју двадесетпетогодишњицу уз суделовање, може се рећи, целога Српства. А то је ова свечаност и заслужила. Јер ово није свечаност само једне школе, но је у исто време и свечаност просветног и културног напретка Српства у краљевини Србији.

Свечаност је трајала два дана.

Првог дана је извршена весела свечаност у четири дела. Пре подне је извршена свечаност у цркви и освећена је водица у школи; да би могли доћи на свечаност и остали просветни радници који су пре подне светковали св. Саву сваки у својој школи, главни део свечаности извршен је после подне од 3 до 5 часова. После резања колача поздравио је и благословио свечаност г. митрополит Михаил, по тим је поздравио Њ. В. краља, Њ. В. П. митрополита и остале госте управитељ учит. школе г. Јеврем А.

WWW.CNLIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Илић, а после њега је изнео у кратко историју ове школе, певајући њен ђак а садањи професор у њој и педагошки књижевник г. Јован Миодраговић*), а ђаци су складно певали више црквених и патриотских песама. На завршетку овог дела свечаности Њ. В. краљ, а за њим и скоро сви остали гости разгледали су врло интересантну и врло богату изложбу наставних очигледних средстава ове школе која је изложба нарочито за ову свечаност приређена. — У вече, од 5½ до 6 часова настало је ђачко књижевно вече, на ком је читано, деклемовано и певано; триалог Македонца, Бошњака и Шумадинца, сваког у свом народном оделу, сваког је до суза раздрагао. — Од 9 часова у вече настао је банкет, на ком је било и министара и на ком се веселило до пред зору.

Сутра-дан, 15. јанура завршена је ова прослава тужном свечаношћу. Тада је пре подне, уз суделовање Њ. В. П. г. митрополита и многобројног вишег и нижег свештенства, одржан парастос бившем министру просвете под којим је постала ова школа, покојном Димитрију Матићу, првом управитељу ове школе покојном Петру Карићу, свим умрлим наставницима и учитељима-ђацима ове школе. И на овом парастосу било је министара и многих веледостојника, а и других пријатеља ове школе тако, да је црква била дупке пуна.

Интересоваће уважене читаоце још ови подаци о учитељској школи у Београду.

У ову се школу за 25. год. уписало 1151 уеник редован и 93 ванредна, свега 1244. Од ових је свршило школу 824, а положило учитељски испит 727 ученика. Према томе је просеком свршавало ову школу годишње по 33 учит. приправника, а пуштано је с положеним учитељским испитом по 29 кандидата учитељских. Од ових данас није у учитељској служби, већ у другој којој око 100 њих, а око 60 их је умрло. Од свршених ђака ове учитељске школе који су у другим службама 1 је државни саветник у пензији 1 секретар Министарства Просвете, неколико њих су професори, неколицина лекари, доста их срески начелници, порезници и др. државни службеници.

У почетку је школа била интернат а доцније је, од 1877. претворена у екстернат са великим државним благодејањем. Данас је екстернат са, може се рећи, малим благодејањем. У почетку је

*) Он је за ову прилику написао опширну историју ове школе која је штампана под натписом: *Учитељска школа у Београду за први двадесет и пет година својега живота*, Београд 1896., стр. VI. и 135.

трајало учење три године, па четири, па опет три као и сад што је. Најбоље је резултате давала као интернат и са четири године учења; онда је просечни успех на испиту био врло добар (3,⁵⁵), сада је испод доброг.

У интересу опште српске просвете ми Учитељској Школи у Београду желимо сваки напредак.

Београд.

Мирољуб.

МИНИСТАРСКИ ИЗВЕШТАЈ О ШКОЛАМА 1893/94.

У уводу министарског извештаја напомињу се неке измене, које мисли министар просвете у школама у вести. Тако између осталог мисли и повторне школе преиначити. И у том погледу већ је и у почет рад. Повторне школе намерава овако преиначити.

У свакој оној општини у којој су становници већином ратари и у којој има основна школа са најмање три учитељске снаге, дужна ће бити општина издржавати повторну школу у којој ће се газдинство више неговати. Ову повторну школу ће дужни бити ученици похађати од октобра до марта, седмично по 5 часова и упознаваће се са основима вођења газдинства. Осим тога учиће познавати своју домовину, права и дужности грађана, историју и рачун. У пролетњим месецима ако је могуће, опет у 5 часова седмично упознаваће ученици практично вођарство, вртарство, виноградарство и челарство. Ученице повторне школе упозна ће се са повртарством, а доцније ће радити и женске ручне радове. Учитељи за предавање у овим школама имаће награду. Места за практичне радње дужне ће бити општине давати.

После у вода долази извештај о основним школама у 1893/94. г. Из тог извештаја извадићемо следеће податке:

Године 1893/94. било је 2,884.835 за школу способне деце, а то је 19.02% од броја становништва у Угарској. Број за школу способне деце нарастао је за годину дана са 115.821. Овај број је због тога за годину дана толико нарастао што се приликом пописивања за школу способне деце, врло строго мотрило и врло тачно попис водило.

По годинама било је од 6—12 г. за школу способне деце 71.28%, а од 13—15 г. 28.72%. По полу било је 50.99% мушких и 49.01% женских. По вери било је 48.82% римокатолика, 13.96% хелветске вероисповести, 13.31% источно-православне вероисповести, 10.85% грко-католика, 7.70% реформатске вероисповести, 0.40% унитарца, 4.95% израилске вероисповести. По језику било је 50.78% Мађара, 17.01% Романа, 12.13% Немаца, 12.28% Словака, 2.90% Срба, 2.18% Хрвата, 2.72% Русиња.

Од 2,884.835 за школу способне деце ишло је у школу 2,270.589 деце, а то је 78.71% од укупног броја. Према прошлој години број деце која су школу похађала нарастао је са 38.274. Но овај број није у истини порастао, јер је прошле године било боље похађање школе, пошто је те године 80.62% ишло у школу. А број тај је због тога нарастао, што је и број за школу способне деце већи са 4.18% него прошле године.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

www.unilib.rs

Није ишло у школу 250.202 мушке и 364.044 женске деце. Најбоље су похађала школу деца реф. вероисповести, за тим римокатоличка 85·02% код унитарца 81·71% код хелветске вероисповести 81%, код израиљца 78·78%, код ист. православних 61·62% и код грко-католика 61·37%.

По језику похађало је школу код Немаца 90·82% за тим долазе Словаци и Мађари код којих је било 82·78% за овима долазе Хрвати, Срби, Русини и Романи. Код Романа је од 1000 деце за школу способне ишло у школу само 585 деце.

Највише деце ишло је у школу у овим жупанијама: у Пожунској 98·58% од броја за школу способне деце у тој жупанији: у Толнанској 96·76%; у Мошонској 95·19%, у граду Фијуми 96·04%, у Шопронској 95·86% и Барањској 95·84%. Најмање деце је било у овим жупанијама: Угочанској 58·04%, Хуњадекој 57·26%, Мармарошкој 37·92%.

У тим жупанијама је и народ а и општине у сиромашном стању, те се тога су толико заостали у културном напредовању. Али се и самој престоници Будимпешти не може опростити немар у погледу похађања осн. школа, јер тамо само 78·55% од броја за школу способне деце похађају школу. У првом граду ове државе има 13.767 деце која не иду у школу.

Године 1893/94. било је у нашој држави 16.881 школа; према прошлој години са 61 школом мање, У тим школама било је 26.194 шк. двораца, у којима је радило 26.041 учитељ. Издржавање тога стало је 16,694.477 фор.

Од тих школа било је 32·63% римокатоличких, 14% хелветских, 12·66% грко-католичких, 11·52% општинских, 10·67% ист. православних, 8·39% реформатских и 5·29% државних.

Године 1893/94. било је 16.591 основна школа, од ових је 14.254 помешаних, 1232 чисто мушких и 1395 чисто женских школа.

Број основних школа смањен је са 76. Али је то само привремено, јер већим делом није било учитеља у тим школама, те се у тим школама се тога није држало предавање.

Број школа у којима је наставни језик чисто мађарски нарастао је са 92, у којима је са мађарским још један наст. језик нарастао је са 122. У погледу учења мађарског језика опажа се напредовање. Јер док је године 1892/3. од 7353 школе у којима није наставни језик мађарски, у 2472 школе није постигнут никакав успех у мађ. језику дотле је 1893/4. од 7200 школа без мађ. наставног језика било само 2199 школа у којима није постигнут успех у мађарском језику.

Од 26.041 учитеља њих 2712 учитеља није имало учит. оспособљења. Од ових се њих 493, пошто су пре 1868 г. ступили у учитељску службу, имају сматрати као оспособљени, те по томе неспособљених учитеља има само 2219; према прошлој години број неспособљених учитеља спао је са 269. Највише неспособљених учитеља има код грко-католика, а најмање у државним школама, само њих 10-орица. — Учитеља било је 22.122, а учитељица 3919. Највише учитељица има у државним и општинским школама.

У погледу знања мађарског јазика код учитеља опажа се напредак. Број учитеља који не знају мађарски смањен је са 534. Највише учитеља који не знају мађарски има код ист. православних и код грко католика.
Из „Népt. lapja“.

М. Бандић.

Допис.

Улма, јануара 1896. г.

30. децембера прошле годинне упокојила се овде народна добротворка **гђа Терезија Кањижа рођ. Чолаковић**, а лицем на нову годину сахрањена је најсвечаније у њеној црквици на овдашњем гробљу. Осим што је лепо даровала сву родбину и све послужитеље, оставила је 70 ланаца земље и две куће на добротворне цели. Сав приход од тих 70 ланаца, по одбитку пореза, поправака на црквици и трошкова око парастоса, употребиће се на две штипендије, те по томе једна ће износити око 500 форината. Штипендије те добијаће Срби православне вере, родом из бивше банатске регименте и мораће се спремати за учитеље. Дотични добијаће те штипендије одмах по свршетку основних школа. Куће је изрично оставила за парохијске домове.

Покојница је рођена у Темишвару и поживела је 84 године. Била је удата за Павла Кањижу кр. поштара овдашњег, а када је он пре 25 година преминуо, примила је она поштарско звање, у коме је остала до смрти своје. Била је врло побожна и љубила је св. православље. Деце је имала, али јој одрасла помреше. Остала јој је била још последња нада и радост кћи Мара, која је била удата за капетана Стевана Живковића брата владике Теофана. Али и ту последњу радост отрже јој смрт, позвавши к себи и кћер јој и зета. Од тога доба није било више радости за њу, али је од тога доба почела штедити и стицати, да бар какву лепу успомену остави за собом. И она као жена од 60 година стекла је 70 ланаца земље и сазидала је себи црквицу-гробницу у вредности од 8000 форината. Покојница је била скроз побожна душа, од себе је откидала да би добра дела могла чинити. Давала је штедро и изобилно. И да није тако изобилно давала, била би двојном толико стекла. Била је веома образована, те је и овде и у Вршцу сви одликоваху. Била је председница вршачке женске задруге и овдашњег друштва црвенога крста. Мир праху њеном! Вечна јој памјат! Бог да је прости!

Љубомир Јовановић, управ. учитељ.

НЕКРОЛОГ.

ГЕОРГИЈЕ НИКОЛАЈЕВИЋ

Митрополит Дабро-Босански, егзарх Далмације.

У четвртак 8. фебруара т. г. у 10½ часова пре подне, растао се за навек са овим светом верни пастир словесног стада господњег, добри отац сиротиње, књижевник српски, велики и заслужни меценат српског школства и српске просвете, митрополит сарајевски *Георгије Николајевич*. — Пун хришћанских врлина, украшен архијерејским чином и маститом старошћу завршује он подвиг земнога многоплоднога живота свога цркви Божијој и народу, и у 90. години, у тој најкрајњој граници људскога века, мирно оставља он бурно море живота и хита пред престо Свемогућег Господара васељене, да Му праведнички одговор за дела своја предложи, са апостолом говорећи: *подвигом добрим подвизахсја, теченије скончах*.

Блажени покојник рођен је 1807. године у Јаску у Срему. По свршеним претходним наукама слушао и свршио је он богословију у Ср. Карловцима, а потоме и годину дана филозофије у Будимпешти. После тога био је учитељем у знаменитом српском граду Дубровнику, а кашње ступивши у чин свештенички постао је и протојерејем истога града. Као свештеник био је верни чувар све тога православља, а као учитељ жарки родољуб народа српскога. Доста је урадио у корист српства и на књижевном пољу, особито као сарадник у Петрановићевом „Српском Магазину“, а касније и као уредник истога часописа. Ван тога писао је у „Летопис Матице Српске“, а и из области педагогике превео је Ренерова дела са немачког на српски језик: „Како треба младић, да се васпитава“ и „Како треба девојка, да се васпитава“. — Као добротвор народни силан је новац поклонио на разне просветне цели (113,371 фор.), а све на корист и понос православног српства. — Године 1880. отишао је у Босну, где је 1885. постао митрополитом Дабро-Босанским са седиштем у Сарајеву, у коме је најсветијем чину и своју ангелске доброте душу Богу предао. — За своје заслуге био је одликован одличијама од нашег цара и краља и руског цара, имао је српска и црногорска одличија, а осим тога бејаше он почасни члан знаменитих друштава.

Верноме и заслужноме браниоцу светога православља, књижевнику и великом добротвору народа српскога, високопреосвештеноме митрополиту Георгију, слава и вјечнаја памјат! ст. с. илкић.

† *Маријан Вуковић* умировљени жупанијски школски надзорник, почасни члан хрватскога педагошко-књижевнога збора и уредник педагошког листа „Škola“, преминуо је 4. фебруара по р. к. о. г. у Вуковару, пожививши 58 година. Покојник је започео свој рад на педагошком пољу као учитељ основних школа, и саморадњом усавршавајући се у педагогици положио бејаше у Будимпешти испит за учитеља грађанских школа. 1875. године постао је жуп. школ. надзорник у Беловару али је кашње био привремено због болести у мир стављен, потоме пак поново у звање школ. надзорника постављен, док најзад због болести не бејаше коначно умировљен. Као надзорник и као вредни радник на педагошкој књижевности, учинио је много за напредак просвете у Хрватској. Бог да га прости!

† *Нека Грујић* син вредног учитеља из Товаришева г. Мирослава Грујића, преселио се у вечност после тешког боловања у 21. години својој 19. (21.) јануара т. г. Осим ожалашћених родитеља оплакују га браћа др. Лаза и Мита учитељ у Загребу. — Ојаћене родитеље и браћу Бог нека утеши, а њему нека дарује вечни покој!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Нов добротвор. В. благородни господин Лазар Дунђерски велепоседник, поклонио је „фонду св Саве“ 5000 фор. и 1000 фор. фонду српске новосадске гимназије, као спомен на своју рано преминулу ћерку Ленку. Племенитом и великом добротвору овом, топло благодаримо у име српске школе и желимо му дуга века и утехе, а драгој му покојници вечна покоја.

Похвале. Похвална признања изречена су међу осталим учитељским лицима жупаније Сремске, која су у школској години 1894—5. у школи веома успешно деловали и овој господи: Глиши Војновићу учитељу у Вуковару, Стевану Пајићу и Владимиру Војновићу учитељима у Шиду. Честитамо!

Избор учитеља. Земунска православна српска црквена општина месеца јануара т. г. изабрала је за учитеља на горњо-градској школи својој, досадањег привременог учитеља на истом месту г. Богдана Ж. Ђурђевог, а за учитељицу на истој школи, изабрала је досадању привр. учитељицу поменуते школе гђцу Зорку Јанковићеву.

Наирађивање учитеља за црквену службу. Кр. хрватска-слав.-далм. земаљска влада уредила је награђивање учитеља као појаца (оргулаша) тако, да свугде где учитељ врши црквене дужности има му се из дотичне благајне издавати најмања награда од 60 фор. годишње. Оне општине које су досада мању награду од ове давале дужне ће ју бити повисити на ову суму, а које су давале већу имају исту и даље издавати не смањујући је. Онде где су учитељи у име награде за црквену службу уживали земљишта, имају се иста проценити, те ако приход са истих не достиже минималне награде има се иста у

новцу надокнадити односно још земљишта на уживање додати. Бир од сада не може учитељ купити него то може чинити општина, те му одређену награду тачно исплаћивати. За црквену службу ван седишта учитељева, или у филијалним црквама, ако су по сата удаљене, припада учитељу накнада за подвоз; за приватна богослужења има се учитељу давати у дотичном месту за такове случајеве уобичајена награда. „Н.“

Забавишта у Италији, потпадају под министарство унутарњих послова, а управљају се преко засебних комисија; у педагошком погледу надзирава их министар просвете. По наредби владиној од 1889. год. има се уз сваку женску учитељску школу установити и забавиште, да се учитељске приправнице тако вежбају и у пословима забавља. 1893. године било је у Италији у 1776 општина 2572 забавишта, у која је ишло 302,754 деце. У 488 забавишта радило се по Фребловом начину, у 141 по Апортијанском и у 1983 по мешовитом. На та забавишта трошило се годишње 6,504.909 лира.

Плате наставника (ца) основних школа у Србији. На крају 1895. године било је у Србији 1916 учитеља и учитељица; око 100 више него на крају 1894. г. Од ових било је 12 заступника са годишњом платом по 500 динара; 89 привремених учитеља са год. платом по 600 динара; 820 сталних са I. платом год. од 800 динара; 448 сталних са I. повишицом у износу год. по 1050 дин.; 283 сталних са II. повишицом по 1300 дин.; 137 сталних са III. повишицом по 1550 дин.; 81 стал. са IV. повишицом по 1850 дин.; 38 стал. са V. повишицом по 2150 динара; 8 стал. са VI повишицом по 2450 динара; свега на 1916 учитеља исплаћено 2,019.200 динара. Према томе просечна плата наставника (ца) на крају 1895. године била је: 1053'86 динара. „У.“

РАЗНО.

Посвећење епископ будимског. Од светог Синода изабрани и од Њ. Величанства потврђени епископ будимски бивши протојереј и парох будимски господин, *Јеремија Мађарезић*, који је јануара месеца т. г. ступио у монашки чин у манастиру Беочину, хиротонисан је свечано за епископа у Ср. Карловцима на дан св. Три Јерарха. Чин посвећења обавио је Његова Светост Патријарх Георгије са Њиховим Преосвештенствима епископом накратким Мирном и епископом бачким Германом. Нови епископ свечано је ушао у своју резиденцију у Сент-Андрији 8. фебруара т. г. — Од седега архипастира, бившег негдашњег заслужног школеког надзорника будимског протопресвитерата, према његовом досадањем делању и датом обећању, народ се нада врло великом бољтку српских школа у повереној му епархији. Срдачно поздрављамо Његово Преосвештенство и кличемо: Живео!

Јубилеум. Почетком ове 1895/96. шк. године славио је г. *Томислав Ивканец* професор кр. учитељске школе у Загребу и председник хрватског педагошког књижевног збора, тридесетогодишњицу свога службовања. Господин Ивканец је заслужни педагошки и омладински хрватски писац и већ 27. годину уређује дечији лист „Smilje“. Честитамо јубилару и желимо му дуга живота и здравља!

Дарови школама и учитељима. Као дар г. Павла Терзиног учитеља у Ади и сурадника „Школеког Листа“, шаље се „Школски Лист“ српској читаоници у Ади и учитељу православне вероисповедне основне школе у Вашархељу.

Извештај о св.-Савској беседи, коју су приредили ученици и ученице

сир. учит. школе у Сомбору у корист својих сиромашних саученика и саученица. Од добровољних прилога утекло је 179·55 ф. Од улазница утекло је 191·75 ф. На разне трошкове издато је 149·46 ф. Чист приход 221·84 ф. Имена г. г. прилагача: 10 ф.: Његова Светост Патријарх *Георгије*; по 5 ф.: Његово Високопреосвештенство епископ пакрачки Мирон, Стеван Војнић вел. жупан бачко-бодрешке жуп., Теофан Косовац игуман, Милан пл. Зака посл. на угар. сабору, Милан Боберић парох, гђа Марија Паланачка; по 4 ф.: Стеван Јовић проф., Српско грађ. пев. друштво; по 3 ф.: Н. Ђ. Вукићевић упр. и зам. гл. шк. референта, Милан Стојшић проф., Евгеније Ковачић проф., Др. Стеван Кронић одветник, Ђорђе Ђуришић градски в. бележник, Коста Георгијевић велепоседник, Н. Утвић Американац; 2·75 ф. Јустин Коњовић велепоседајик; по 2·50 ф.: Високопречасни Србин, Др. Ђена Павловић одветник; по 2 ф.: Др. Сима Павловић жуп. физикус, Др. Стева Поповић лекар, гђа Катица Борђошка, Богољуб Еремић умир. приседник сир. стола, Стеван Коларић учит. Стеван Грађански, Стеван Маглић, Јован Јерасовић, Др. Давид Коњовић одветник, Ж. Коцкар кр. јавни бележник, Јова Станковић, гђа Сара Давидовићка, М. Каракашевић књижар, гђа Јовановићка; по 1·50 ф.: М. Гавриловић парох; по 1 ф. Сима Мајински парох, Жарко Ј. Поповић катихета, Ђорђе Павковић ђакон и гимн. катихета, Др. Ненад Бикар одветник, Др. Золтан Вујевић одветник, Др. Ђока Чордар одветник, Ђ. Шлагетер градоначелник, Исидор Новаковић проф., Светозар Дамјановић проф., Ђорђе Стојковић прис. судб. стола, Милан Гергуров градски гл. мерник, Никола Бугарски сир. отац, Ета Вујић жуп. чиновник, гђа Марија Бикарева, Велимир Чонић учитељ, Стеван Арсеновић учитељ, Младен Лазић трговац, Јаша Гергуров трговац, уд. гђа Арона Ползовића, гђца Даринка Поповићева учитељица, Златоје Теодоровић трговац, Данило Гергуров трговац, Ђура Добројевић економ, Јосиф Колар књижар, Средоје Гергуров трговац, Зах. Г. Стојковић трговац, Стеван Семзе велепоседник, гђа Софија Стојановићка, гђа З. Лудајићка учит. руч. рада, А. М. Антић трг., Јосиф Шварц апотекар, Коста Косанић трг., гђца Софија Маширевићева, Коста Топаловић трговац, Браћа Шлисер трг., Др. Коста Бугарски, Лаврентије Томић, Мита Јовановић трговац, Стева Вукичевић трговац, гђа Јулија Вујића, гђа Александра Грујићка, Стеван Паланачки трговац, Ђура Миливојевић, Јован Ракич, Р. Ст. С. Илкић учитељ, Урош К. Стефановић, Ђока Лалошевић, Ђока Леовић, Јефта Морар, Трива Грујић, гђа Катарина Вукадиновића, гђца Љубица Средојевићева, гђа Јулијана Поповићева, Младен Коњовић-Ратар гостионичар, Н. Н., Ђура Бркић лончар, Н. Н., В. В., гђа Драгиња Бркићка; по 60 новч.: гђа Милица Бранкова; по 50 новч.: Јован Цедлер одветник, Стеван Уторник жуп. чиновник, Паја Стојшић трговац, Јефта Угљешин-Браца гостионичар, Витомир Бајић трг. помоћник, Душан Вертунски, Платон Лугумерски трговац, Коста Панић трг. помоћник, гђа Милица Јовановићка, гђа удова Салаи К., гђца Софија Јосићева, гђа Милева Маширевићка, гђа Марија Барусковићева, гђа удова Шилерка, Стеван Мапојловић-Рус, Никола Утвић, Глиша Ползовић трговац, Стеван Лазић-Шимић, Јеросим Томић, Стеван Грочић гостионичар, Имре Кризманић, Лазар Туцаковић, Лазар Мијић, Мор Коле, Јосиф Холендер, Адолф Шен, Милан Рајић; по

20 новч.: Јован Нешковић. — Овим се изриче од стране епископске учитељске школе сомборске најтоплија благодарност свима поштованим прилагачима. У Сомбору, 21. јануара 1896. Приређивачки одбор.

Дарови. Из чистог прихода од св. Савске беседе добили су припомоћи ови: По 15 фор.: Зорка Драгојева припр. III. г., Катарина Ђурић припр. III. г., Емилија Петровић припр. III. г., Софија Павковић припр. III. г., Јелена Релићева припр. II. г.; по 10 фор.: Софија Грујићева припр. II. г., Софија Мрђанова припр. I. г., Петар Милетић припр. III. г., Душан Живић припр. II. г.; по 7 фор.: Вера Милашиновић припр. III. г.; по 5 фор.: Драга Станивуквића припр. III. г., Софија Шамбекова припр. III. г., Даринка Стојановићева припр. III. г., Вукосава Милетићева припр. III. г., Милица Иванићева припр. II. г., Милица Ползовићева припр. II. г., Марија Ковачевићева припр. II. г., Смиља Добродолска припр. II. г., Зорка Јовановић припр. I., Јулка Цвејина припр. I. г., Анђелија Ковачевић припр. I. г., Олга Бркић припр. I. г., Вукосава Гајић припр. I. г., Лазар Кекић припр. III. г., Боривој Живковић припр. III. г., Лазар Попов припр. II. г., Душан Ђирић припр. II. г., Добривој Дрндареки припр. II. г., Лазар Поповић припр. I. г., Малеш Пејин припр. I. г.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Хрватски педагошко-књижевни збор послао нам је на приказ ове латиницом писане књиге;

„*Педагошјска Енциклопедија*“ издаје хрватски педагошко-књижевни збор, уређује Стјепан Басаричек, Томислав Ивканец и Људевит Модец. Књига I, свеска I. Абак-Барбароизми педагошки. Цјена 60 новч. Загреб, 1895. Наклада хрватског педагошко-књижевног збора.

„*Руковод*“ за природознанствену обуку и нижим узгојним школама. Свеска II. Написао Др. Ђуро Турић прави члаи хрв. педаг.-књижевног збора у Загребу. Загреб, наклада хрв. педаг.-књижевног збора 1895. Књижница за учитеље. Књига XXX.

„*Руковод*“ за забавиште, написала Антонија Цвијићева учитељица грађанског забавишта у Загребу и дописујући члан хрватског педагошко-књижевног збора. Загреб, наклада хрватског педагошко-књижевног збора 1895. Књижница за учитеље. Књига XXXI.

„*Љубичице*“ цртице за одраслу младеж. Написао Даворин Третењак. Загреб, 1895. Наклада хрв. педагошко-књижевног збора. Књижница за младеж. Књига XXXII.

„*Сретни ковач*“ приповјест за одраслу младеж. Написао Вјекослав Косчевић. Загреб, 1895. Наклада хрв. педагошко-књижевног збора. Књижница за младеж. Књига XXXIII.

П. н. г. учитеље и сл. црквене општине који нам дугују претплату за прошле године, поново најозбиљније позивамо, да према добивеној опомени што пре свој дуг код администрације овога листа намире и изјаве желели и на даље лист држати.

Администрација „Школског Листа“.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампариа Ф. БИТЕРМАНА и СИНА у Сомбору.